

Mogens Lykketofts tale ved koncerten for befrielsen

Taler

Mogens Lykketoft
Fhv. Minister og Formand

Dato

5. maj 2025

Sted

Christianskirken i København

- 1 I dette døgn fejrer vi minderne om Danmarks befrielse for 80 år siden.

For de fleste af os er det minder, vi har fået overleveret.

- 5 Jeg går selv i mit 80.år. Beretningerne om besættelse og befrielse fyldte enormt i min tidlige barndom - og jeg husker som 9- årig at overvære frihedskæmpernes parade på tiåret for befrielsen.

Jeg lyttede til mange beretninger fra dengang.

10

Fra dem der bare fik tilværelsen til at hænge sammen og kom uskadte gennem de fem forbandede år.

15

Fra dem, der led i fangelejre eller kom i eksil – eller som mistede slægtninge og venner.

Fra dem, der selv tog del i den aktive modstandskamp.

20

Vi skal hædre dem, der risikerede livet ved at tage kampen op. Men vi skal vogte os for overmodig bagklogskab ved - som Anders Fogh - at fordømme datidens etablerede politikere for ikke straks at kæmpe. Det var en uhyre vanskelig balance mellem at undgå død og ødelæggelse og bevare ære og anstændighed.

25

Danmark kom gennem besættelsen med mindre tab af liv end noget andet krigsramt europæisk land. Derfor var mit svar til Fogh, at jeg tror at hvis jeg havde været 50 år og folkevalgt i 1940 - havde jeg været enig med datidens politikere. Men jeg håber at jeg - hvis jeg havde været 20-25 år dengang, havde haft modet til at gå ind i frihedskampen.

Som ganske ung og aktiv i kampagnen mod USA's krig i Vietnam blev jeg
 kampfælle med dén mand, der i mange henseender var den ledende kraft i den
 danske modstandsbevægelse – Frode Jakobsen, Frode var stemmen fra
 Frihedsrådet, der talte til danskerne i radioen om morgenen den 5.maj 1945. og
 35 som i øvrigt siden gennem mere end et kvart århundrede var socialdemokratisk
 medlem af Folketinget.

Frodes og mit fællesskab hen over generationskløften i de sene 1960'ere var for
 Frode en livslang kamp mod krig og uret – uanset hvem der var årsag til uretten.
 40 Det var et opgør med den ukritiske idealisering af vores amerikanske befriere,
 der ellers var så helt forståeligt rodfæstet hos de fleste i mine forældres
 generation.

Den skræmmende virkelighed, vi i dag er konfronteret med i Ruslands krig mod
 45 Ukraine, Trumps vanvid, svigtet af Europa og **vores** nødvendighed af
 oprustning for at forebygge videre aggression fra Putin minder mig om at Frode
 Jakobsen sagde til mig, at pacifist kun er noget, man kan være i fredstid.

Men hvordan kom vi hertil 80 år efter befrielsen?

Nazismens og fascismens nederlag betød, at danskerne i majdagene
 gennemlevede den euforiske følelse af igen at være frie.

I begejstringsrusen var der ikke megen opmærksomhed på, at alt for mange
 55 mennesker efter sejren var dømt til fortsat at leve under et tung åg af tyranni.
 Sovjetunionen blev med rette hyldet for havde båret en uforholdsmæssig stor
 del af de menneskelige tab og ydet den tungeste del af indsatsen for at slå Hitler.
 Men prisen var, at det halve Europa fik bøjet eller knækket nakken under Stalins
 grumme overherredømme: Baltere, polakker og mange andre folkeslag

Folkeslag i Asien og Afrika måtte også tåle at gamle vestlige kolonimagter søgte
 at genskabe deres herredømme.

De færreste husker, at mens danskerne fejrede befrielsen i gaderne nedskød
 65 franske styrker og kolonister flere tusinde arabere i Algier by, der krævede
 samme frihed som Frankrig og Danmark lige havde fået.

70 Det skulle tage mere end halvvejen fra befrielsen til nutiden få afviklet de gamle imperier. Senest gik det sovjetiske imperium i opløsning.

En kort overgang troede vi at Murens fald var den endelige sejr for et nyt, fredeligt, samlet og demokratisk Europa.

75 Desværre blev enden på den kolde krig ikke enden på verdens blodige historie og en entydig sejr for demokrati og et internationalt samarbejde, med et stærkt FN som ramme.

80 Vi tog alt for let på, at vores rovdrift på klodens ressourcer var i færd med at skabe uoprettelig ophedning, mindsket biodiversitet, udløse vildere vejr, højere vandstand i verdenshavene, ørkenspredning og definitiv nedsmeltning af de gletsjere, der leverer en enorm andel af vores ferskvand.

85 Vi var alt for længe om at forstå konsekvensen for vores børnebørn af en overophedet klode, hvor folkevandringer går helt amok, fordi hjemstedet for hundreder af millioner af mennesker bliver ubeboeligt, og hvor dét uundgåeligt vil føre til flere konflikter og krige.

90 Vi tog alt for let på den monumentale ulighed der er mellem nord og syd i denne verden og eksploderende ulighed i økonomi og magt i de rige lande.

Vi har fået en verden, hvor det meste af velstandsfremgangen hamstres af meget få personer og enorme transnationale virksomheder.

95 Denne udvikling er knyttet til vældige teknologiske gennembrud med den digitale økonomi og nu kunstig intelligens.

100 Uanede nye muligheder for fremgang i viden og velstand, men også ny omvæltninger, der i hast fjerner gamle arbejdspladser- og udvikler ny våbensystemer, samtidig med af våbenbegrænsningsaftalerne fra koldkrigens og afspændingen tid krakelerede.

105 Vi overså for længe nye terrortrusler, der skulle bekæmpes som den politi- og efterretningsopgave, men blev til krigene i Afghanistan og Irak, der i stedet skabte mere terror og enorme tab af menneskeliv.

110 Allerede før terroren kom i centrum havde årtier bølger migration og flugt skabt
ny frygt og ny konfliktlinjer i vore egen samfund – ikke mindst mellem os og
Islam.

115 Nationalistiske og endda nyfascistiske bevægelser fik styrke i protest mod hvad
der blev opfattet som demokratiernes og globaliseringens uformåenhed til at
levere tryghed og velfærd. Det blev talt om som et nødvendigt opgør med
snærende politisk korrekthed.

120 Men politisk korrekthed - ønsket om ordentlighed i den demokratiske samtale
og afvisning af ekstremisme var jo netop, hvad mine forældres generation efter
1930'erne og 2. verdenskrigs rædsler samledes om efter 1945 -- og så som de så
som en nødvendighed for at undgå det nye ragnarok.

Som formand for FN's Generalforsamling i 2015 en opblussen af håb om at vi i
den verden kunne samle os mod de ny udfordringer .

125 Vi fik de 17 verdensmål og den hidtil mest ambitiøse klimaaftale i Paris – fordi
USA under Obama, Europa- OG KINA trak samme vej.

130 Der blev i debatten om Verdensmålene skabt megen forståelse og ganske megen
handling fra politikere, erhvervsliv og civilsamfund.

Men kort efter oplevede vi to store katastrofer i vestligt demokrati: Brexit og det
første valg af Trump. Begge dele med meget lille margin. Jeg tror ikke det ville
være sket uden den uhyggelige medierevolution, som Murdochs
presseimperium satte i gang med bl.a. Fox News og uden Putins trolde på
135 internettet til også at sprede falske nyheder.

Putin investerede tidligt og stort i at skabe splittelse i Vesten. Og såkom siden
2022 hans ny imperialistiske krig mod Ukraine

140 Verden lider under Putins aggression og den genkomne Trumps vanvid.

På mange måde er det værre end Kold krig. Dengang undgik vi den væbnede
konflikt og fik endda skabt en vis gensidig ved våbenbegrænsnings og –
kontrolaftaler.

145

Hvem tør i dag tro på at Trump eller Putin holder en aftale?

I øvrigt:

150

Vi har en kløft, der har åbnet mellem Vesten og Det globale Syd når vi ikke fordømmer Putins og Netanyahus lange serie af krigsforbrydelser med samme målestok - og ikke kerer os om palæstinenserne lidelser.

155 Apropos Stravinskys og Ramuz' kammeropera, som vi straks skal høre

Vinder den musikalske soldat eller djævelen til sidst i den vanvittige og kaotiske verden, vi ser ud på lige nu

160 Modsat soldaten i operaen er vi ikke kun konfronteret med én djævel. Vi kan være nødt til at prøve at få nogle djævle til danse efter vore pibe for inddæmme de største djævle- og undgå alle djævlene slår sig sammen og påfører os katastrofer som Ukraines sammenbrud – en ulykke, der sende ny millioner på flugt mod vest og svække Europa militært, fordi Ukraine lige nu har det største europæiske militær nord for Istanbul og vest for Rusland.

165

Det ser ud som noget vi kan risikere at Trump og Putin vil lade ske.

170

Europas samarbejde – solidaritet i udenrigs- handels og forsvarsanliggender er en absolut nødvendighed. Det kan ikke gå hurtigt nok. Storbritannien og Canada må inddrages i samarbejde med EU.

175

Men Europa skal også række ud til andre dele af verden Japan., Korea, Indien, Sydøstasien , Latinamerika, ja selv Kina - for at inddæmme det djævelske vanvid fra Washington, der nedbryder alt internationalt samarbejde og skaber monumental usikkerhed og uforudsigelighed.

180

Der skal mere end én musikalsk soldat til at tæmme djævelskabet som det ny udfolder sig: Den hæmningsløse grådighed, den kortsigtede egoisme, den totale ligegyldighed med andre menneskers lidelser, disrespekt for internationale aftaler. manglende vilje til at lytte til sagkundskab og til at lære af historisk erfaring.

Modtandsviljen findes – I Europa – og som vi så markant har set det i de seneste valg i Grønland, i Canada og Australien. Overalt styrkes de besindige som

reaktion på Trumps vanvid. Det er det store og stærke håb, vi - trods den dystre verdenssituation - kan nære på denne årssdag for vores egen befrielse.

Kilde

190 Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

195 Mindetale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mogens-lykketofts-tale-ved-koncerten-for-befrielsen>

200

205

210

215

220